

תיקון עולם – איך?
לעילוי נשמותי קדושי חב"ד מומבאי, הי"ד
ר' מ. נבון

בראשית פרק לב

(כט) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמֵךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשֵׁים וַתּוֹכַל:

בראשית פרק לה

(י) וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים שְׁמֵךְ יַעֲקֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֵךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֵךְ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב עמוד ב

תניא, אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר: +ירמיהו כ"ג+ הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד "חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים", כי אם "חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם"! - אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכויות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו. כיוצא בו אתה אומר: +בראשית ל"ה+ "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך". לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו; ... +דברי הימים א' א' + "אברם הוא אברהם", בתחלה נעשה אב לארם, ולבסוף נעשה אב לכל העולם כולו. ... תני בר קפרא: כל הקורא לאברהם אברם - עובר בעשה, שנאמר: +בראשית י"ז+ והיה שמך אברהם. רבי אליעזר אומר: עובר בלאו, שנאמר: +בראשית י"ז+ ולא יקרא עוד [את] שמך אברם.

כלי יקר בראשית פרק לה פסוק י

ועל צד הרמז, יש מקום אתי לפרש שני שמותיו של יעקב על שם שני הגאולות יען כי מצינו לחז"ל (שם יב ב) לא שתעקר יציאת מצרים לגמרי אלא שזכירת נסי יציאת מצרים יהיו טפל, וזכרון נסים שלעתיד יהיו עיקר, וכן כאן אמרו (בראשית רבה עח ג) לא שיעקר שם יעקב לגמרי אלא יהיה טפל ושם ישראל עיקר, אם כן שניהם ענין אחד.....:

ר' קוק - עין איה (ברכות יג, קעז).

... מידת יעקב צריכה לעולם גם בהתגדל המעלה לערך ישראל.

ר' קוק - עין איה (ברכות יג, קעה).

"תני בר קפרא, כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה."
כי צריך להשריש, שתכלית המטרה של הלאומיות של ישראל אינה חזקינו לעצמנו וכבישת העמים וכיו"ב, דברים שכל העמים משתוקקים להם מרוב אהבת עצמם, כי אם מפני שהלאומיות שלנו מביאה ברכה ושלמות לכל העולם כולו. ע"כ בתחילת בנינה, שסוף מעשה במחשבה תחילה, היא בשביל תקנת ואהבת כל המין האנושי.

שמות פרק יט (ו) - ואתם תהיו לי ממלכת פֹּהֲנִים וגוי קדוש ...

~~ מימוש ~~

רש"י בראשית לב:ט

[בהכנה לפגישה עם עשו, יעקב] התקין עצמו לשלשה דברים **לדורון, לתפלה ולמלחמה**. לדורון להלן (פסוק כא) "ותעבור המנחה על פניו". לתפלה (פסוק ט) "אלהי אבי אברהם". למלחמה "והיה המחנה הנשאר לפליטה":

~~ מלחמה ~~

רמב"ן בראשית לב

... לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, **לברוח ולהנצל**, ...

אברבנאל בראשית לג

לתפלה לדורון ולמלחמה כן יקרה לנו בכל דור ודור שיהיה השתדלותנו להנצל מיד עשו וזרעו ראשונה בתפלה ותחנונים לפני אלדי יעקב ובדורון שוחד ומתנות אליו. ובמלחמה **לברוח ולהציל מתחת ידו**.

עובדיה א:יח

וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּהּ וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשֶׁת וְדָלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֲשׂוֹ
כִּי יִקְנֶה דָבָר :

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יז עמוד ב

ומה ראו לומר גאולה בשביעית? - אמר רבא: מתוך שעתידין ליגאל בשביעית, לפיכך קבעוה בשביעית, והאמר מר: בששית - קולות, בשביעית - מלחמות, במוצאי שביעית בן דוד בא. - מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא.

~~ תפילה ~~

תפילה מביעה כל מעשי דת – תפילה, תורה, מצוות – שע"י אנו משרתים דוגמה אישית לעולם.

~~ מתנות ~~

מדרש תנחומא (בובר) פרשת נח סימן ב

אברהם התחיל בזקנה וביסורין ובפונדק ובליגטא, בזקנה שהיו האב והבן נכנסין לעיר ואין אדם יודע מי מכבד, א"ל הקב"ה חייד ממך אני מתחיל, שנאמר ואברהם זקן (בראשית כד א). וביסורין מנין, אמר אברהם לפני הקב"ה רבונו של עולם אילולי שנתת שלוח לדור המבול לא היו מבעיסין לפניך, ואילו הבאת עליהם יסורין לא היו מורדין בך, א"ל הקב"ה ממך אני מתחיל שנתייסר בבנו, שנאמר ויגדל הילד ויגמל (שם/בראשית/ כא ח), (ר' יהושע) [ר' אושעיא] ור' אבין, חד אמר שנגמל מן היסורין, וחד אמר שנגמל מיצר הרע ליצר טוב. ובפונדק, דכתיב ויטע אשל בבאר שבע (שם שם/בראשית כ"א/ לג), זהו פונדק. ובליגטא (זהו מתנה) מנין, שנאמר "ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות" (בראשית כו ו).

אבן עזרא (בר' כה:ו) מתנות - ממון נתן להם. רשב"ם (בר' כה:ו) מתנות - ממון הרבה:

זהו וירא (צ"ט: - ק')

אמר רבי אבא: יום אחד באמצע דרכי פגשתי בעיר אחת מאותם שהיו מן בני קדם, [ועתה דרים שם בני ישראל] ואמר לי מאותה החכמה שהיו יודעים מימי קדם, ונמצא שם ספרים של החכמה שלהם, והביאו לפני ספר אחד והיה כתוב בו, כי במה שרצון האדם מכוין בו בזה העולם, כן ממשיך רוח מלמעלה ... אמרתי להם: בני, קרובים דברים הללו שבזה הספר לדברי תורה, אבל אתם צריכים להתרחק מאלו הספרים כדי שלא יטו לבבכם לאותם העבודות ולכל אותם הצדדים של הסטרא אחרא שנאמר כאן שמא ח"ו תסורו מאחרי עבודת הקב"ה כי כל אלו הספרים הטעו את בני אדם לפי שבני קדם היו חכמים וירושת חכמה זו ירשו מאברהם שנתנו לבני הפילגשים דכתיב, "ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם" ואחר כך נמשכו בחכמה זו לכמה צדדים [של טומא].

ר' ריסקין מזכיר שלוש בריתות:

- [1] הברית בין הבטרים – ברית לאומי
- [2] הברית בהר סיני – ברית של דת
- [3] הברית של "באר היטב"

דברים כז, א-ט

וַיְצַו מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָעָם לֵאמֹר שָׁמַר אֶת כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם : וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ וְהַקְּמַת לְךָ אַבְנִים גְּדֹלוֹת וְשָׂדֶת אַתֶּם בְּשִׂיד : וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֶבֶר לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְאֶה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹנֶה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ : וְהָיָה בְּעֶבְרָתְךָ אֶת הַיַּרְדֵּן תִּקְיִמוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל וְשָׂדֶת אֹתָם בְּשִׂיד : וּבְגִית שֵׁם מִזְבֵּחַ לִיקְנֶה אֱלֹהֵיךָ מִזְבֵּחַ אַבְנִים לֹא תִגְיֹף עֲלֵיהֶם בְּרֹזֶל : אַבְנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבֵּחַ יִקְנֶה אֱלֹהֵיךָ וְהָעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת לִיקְנֶה אֱלֹהֵיךָ : וְזָבַחַת שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֵׁם וְשִׂמַחְתָּ לִפְנֵי יִקְנֶה אֱלֹהֵיךָ : וְכָתַבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בָּאֵר הַיֵּטֵב : ס

רש"י דברים כז

(ח) באר היטב - בשבעים לשון (סוטה לב א) :

רמב"ן דברים כז

... ומצינו בספר תאגי, שהיתה כל התורה כתובה בהן מבראשית עד לעיני כל ישראל בתאגיה וזיוניה, ומשם נעתקו התאגין בכל התורה. ויתכן שהיו האבנים גדולות מאד, או שהיה ממעשה הנסים:

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ד

...המשיח ולתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד...

ישעיהו יב, ד

ואמרתם ביום ההוא הודו ליקנֹק קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתי הִזְכִּירוּ כִּי נִשְׁגָב שְׁמוֹ:

R. Y. Adlerstein, <http://www.cross-currents.com/>, Nov. 28, 2008

Should Jews actively promote Jewish values to the rest of the world? For two millennia, there was not much of a question. No one would listen. Today in the West we have the ability to speak our minds, and often a large audience of those who believe that Jews have access to a treasure-trove of Divinely communicated wisdom. They are open to, and invite, our sharing it with them.

This is where the debate begins, not ends.

- רק תורה שבכתב
- רק למקבלי תורה כאלוקי
- רק בפורום מעורבב יהדים ולא יהודים
- ללא סודי התורה

רמב"ם מלכים ח:י

משה רבינו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל, שנאמר "מורשה קהלת יעקב", ולכל הרוצה להתגיר משאר האומות, שנאמר "ככם כגר", אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצוות, וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג, והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים, וכל המקבל עליו למול ועברו עליו שנים עשר חדש ולא מל הרי זה כמן האומות.

רמב"ם מלכים י:יא

חייבין בית דין של ישראל לעשות שופטים לאלו הגרים התושבים, לדון להן על פי המשפטים אלו [של מצוות בני נח], כדי שלא ישחת העולם, אם ראו בית דין שיעמידו שופטיהם מהן מעמידין, ואם ראו שיעמידו להן מישראל מעמידין.

~~ סיום ~~

ישעיהו ב, א-ה

הִדְבֵּר אֲשֶׁר חָזָה יִשְׁעִיהוּ בֶן אֲמוּץ עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם : וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יְהִיָה הַר בֵּית יִקְנֹק בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹו אֱלֹוֵי כָל הַגּוֹיִם : וְהִלְכּוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לִכּוּ וְנַעֲלָה אֶל הַר יִקְנֹק אֶל בֵּית אֱלֹוֵהי יַעֲקֹב וִירַנּוּ מִדְּרַכָיו וְנִלְכָה בְּאַרְחֹותָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדַבֵּר יִקְנֹק מִירוּשָׁלַם : וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכָתַתּוּ חֻבּוֹתֵם לְאַתִּים וְחִנִּיתוּתִיהֶם לְמִזְמֹרוֹת לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה :